

Тази тъй постепенно пораснала и закрѣпнала въ Цариградъ българска колония не помогна народу само по въпроса за народна Иерархия. Ако и подъ прѣмото бдително око на турското правителство, българската въ Цариградъ колония помогна народу и въ много други отношения, па не остана безучастна, направо или косвено, и въ самото дѣло по политическото ни възраждане. И въ единия, и въ другия случай тя се отличи съ примѣренъ патриотизъмъ, отъ какъвто се въодушевявахъ всички почти по-първи между нея дѣйци, па и всички негли нейни членове, дошли изъ разни крайща на България въ столицата на турската империя, едни като търговци, други като дворцови или държавни доставчици; едни като занаятчии, други като работници или на слугуване при разни турски и другородни голѣмци; а въ по-късно врѣме, едни като държавни службаши, други като публицисти; едни като учители или учещи се въ нѣкои скромни български училища или въ по-високи нѣкои чужди учебни заведения, други като черковни служители или тѣхни помощници около новоскрѣпената прѣзъ 1848. г. българска черква, днесъ замѣнена съ скжпъ желѣзенъ божи храмъ.

Не сж безъ особено значение и не сж безъ историческа важность нѣкои незабравени прѣходни български движения прѣзъ първата и въ началото на втората половина отъ изтеклото столѣтие; но не може, не трѣба да се отрече исторически и това, че въ по-новитѣ врѣмена отъ най-новата българска история, Цариградската българска колония игра не второстепенна роль по народното ни възраждане, че тя послужи за главна люлка на народното изобщо самосвѣстяване, на по-живото общенародно пробуждане. Безъ ни най-малко прѣувеличение може смѣло да се каже, че, най-вече отъ 1848. г. насамъ,